

Oorkonden en Mededelingen

HET BRUGSE POORTERSCHAP

VAN HUBRECHT GOLTZIUS

In onze «Documenten betreffende de Brugse drukkers uit de XVIe eeuw. VI. Hubrecht Goltzius» hebben wij aange-
toond dat deze beroemde drukker, kunstenaar en geleerde
reeds op 24 oktober 1560 metterwoon te Brugge gevestigd
was en toen nog poorter van de stad Antwerpen was, maar
twee jaar later in een document, uitgaande van het Brugse
stadsbestuur, uitdrukkelijk als poorter van Brugge wordt
vermeld ¹.

Bekend is dat men op verschillende wijzen poorter van
Brugge kon worden, te weten : door geboorte uit poorter-
lijke ouders, door huwelijk met een poorter of een poor-
teres, door inwoning en door koop. Daarenboven werd het
poorterschap soms gratis door het stadsbestuur aangebo-
den aan vreemden, die er normaal hadden moeten voor
betalen ².

Voor Goltzius was verwerving van het Brugse poorter-
schap door geboorte uitgesloten, aangezien hij te Venlo in
Limburg werd geboren uit ouders die met de stad Brugge
geen gemeens hadden. Ook door zijn huwelijk kon hij onmo-
gelijk op het Brugse poorterschap aanspraak maken, vermits
zijn echtgenote, Elizabeth Verhulst, al even vreemd aan
Brugge was als hij zelf. Evenmin kon Goltzius het Brugse
poorterschap door koop of door gift bekomen hebben,
gezien er van deze categorieën van nieuwe poorters zorg-
zuldig aantekening werd gehouden, niet alleen in de poor-
terboeken, maar ook in de stadsrekeningen en in de ferien
of aktenboeken van de gecomitteerden ter thesaurie. Welnu,
in geen van de drie genoemde bronnen wordt de opnemng
van Goltzius onder de nieuwe poorters aangetroffen ³.

1. *Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis «Société d'Emulation» te Brugge*, dl. XCIV (1957), blz. 114-161, inzonderheid blz. 116-117.

2. Cfr. R.A. Parmentier, *Indices op de Brugsche Poorterboeken*, dl. I, Brugge, 1938, blz. VIII.

3. Wat de poorterboeken betreft, zie : R.A. Parmentier, *a.w.*

Er bleef dus alleen de mogelijkheid over dat Goltzius poorter van Brugge door inwoning was geworden.

Volgens het gewoonterecht van die tijd, volstond een vast verblijf metterwoon van jaar en dag te Brugge en de kwijting van de burgerlijke lasten gedurende dezelfde tijdspanne, om als poorter door inwoning in aanmerking te komen ⁴. Van de personen, die op deze wijze het poorterschap verwierven, werd in de regel geen notitie door het stadsbestuur gehouden, evenmin als van de nieuwe poorters door geboorte en door huwelijk. Blijkbaar werd de optekening van deze soorten nieuwe stedeburgers niet noodzakelijk geacht, omdat een ieder te gelegener tijd gemakkelijk zijn poorterschap door getuigen kon bewijzen.

Werd men dus poorter van Brugge na aldaar minstens jaar en dag gewoond en ononderbroken verblijf te hebben gehouden en er de stedelijke lasten en verplichtingen te zijn nagekomen, een officieel bewijs of attest van het poorterschap werd slechts op uitdrukkelijk verzoek van de belanghebbende afgeleverd. Maar vele personen, die op deze wijze het Brugse poorterschap hadden verworven, hebben nooit een dergelijk attest aangevraagd: ze hadden het niet bepaald nodig en het bespaarde hun nog kosten. Een dergelijke akte werd in de regel alleen voor aangelegenheden buiten de stad aangevraagd. Het attest steunde op het getuigenis van minstens twee betrouwbare burgers, die geacht werden met kennis van zaken het stadsbestuur te kunnen voorlichten en uiteraard tot de vriendenkring van de belanghebbende behoorden.

De nieuwe poorters, door huwelijk of inwoning, aan wie een attest van hun poorterschap werd afgegeven, staan regelmatig in de ferien van de thesauriers vermeld. Dat is ook het geval met Hubrecht Goltzius, die op 31 maart 1571 een soortgelijk bewijs van zijn Brugs burgerschap verkreeg op het getuigenis van de bekende rechtsgeleerde en filoloog,

4. R.A. Parmentier, *a.w.*, blz. VIII: De niet-burger die gedurende meer dan een jaar in de stad of binnen de stadsvrijheid gewoond en bovendien schot en lot betaald had kon het poorterschap winnen...».

5. Men zal opmerken, dat wij hier verschillen van R.A. Parmentier, *a.w.*, blz. XII-XIII, die schrijft: «De personen die het poorterschap te Brugge wonnen door inwoning, huwelijk, koop of gift werden ingeschreven in speciaal daarvoor bestemde registers, Poorterboeken genaamd». Behalve in de Poorterboeken zijn de nieuwe burgers eveneens opgeschreven in de stadsrekeningen en in de ferien van de ge-committeerden ter thesaurie».

Lodewijk de Carrion ⁶, en van Jan Schotis, zoon van Antoon, zoals blijkt uit de hiernavolgende aantekening uit de feriën van de stadsthesauriers over de jaren 1568-1574, fol. 68 :

Actum sabbato XXXI martii 1570, omnibus presentibus.

Jan filius Anthuenis Schotis, oud XXXII jaeren, ende meester Loys de Carion, oud XXVII jaeren, verclaerden by eede hemlieden kennelick te zyne dat Hubrecht Goltz bet dan jaer ende dach heift huys ende hof up hem zelve ghehouden in de Nieustrate.

Het staat dus vast dat Goltzius tussen 1560 en 1562 poorter van Brugge is geworden, maar dat hij pas in 1571 een attest van zijn poorterschap heeft bekomen, omdat hij er toen om verzocht heeft. De reden waarvoor het attest moest dienen, ontgaat ons. Daarenboven blijkt duidelijk dat men een wezenlijk onderscheid dient te maken tussen aantekeningen in verband met het poorterschap die in de feriën van de thesauriers worden aangetroffen : enerzijds de aantekeningen betreffende de verwerving van het poorterschap door koop of door gift, anderzijds de aantekeningen betreffende de aflevering van attesten van poorterschap door inwoning of door huwelijk, die in sommige gevallen pas jaren na de feitelijke verwerving van het poorterschap werden aangevraagd en afgeleverd.

A. SCHOUTEET

HET SINT-BONIFACIUSSCHRIJN IN DE O.-L.-VROUWEKERK TE BRUGGE

Een belangwekkend stuk edelsmeedwerk is ongetwijfeld het reliekschrijn van de H. Bonifacius, de legendarische stichter van de O.-L.-Vrouwekerk te Brugge ¹. J. Weale ²,

6. Over Lodewijk de Carrion, zie : *Biographie nationale* ..., dl. III, kol. 352, en vooral A. Roersch, *Une lettre inédite de Cujas concernant L. Carrion*, in *Annales de la Société d'Emulation de Bruges*, dl. LXX (1927), blz. 49-53, met de aldaar aangehaalde literatuur.

1. Cfr. Eg. I. Strubbe, *De parochies te Brugge voor de XIIIe eeuw*, in *Album English*, Brugge, 1957, blz. 355-380.

2. *Bruges et ses environs*, Brugge, 1884 (4e ed.), blz. 131.